

D E P L A T E v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

Tekst overname toegelaten na accoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

SECRETARIS

J.B. DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER

J.P. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

REKENING

750-9109554-54
000-0788241-19

JAARGANG 24
NUMMER 2
MAAND februari 1995

IN DIT NUMMER

- blz. 41 : E. SMISSAERT : Over Leopold II als bouwheer aan de Belgische kust en te Oostende. Enkele titels.
- blz. 42 : I. VANHYFTE : Oostende tijdelijk aanwezig in de Londense Tate Gallery.
- blz. 43 : G. VANDAMME : Het luchtafweerkanon in het domein Raversijde.
- blz. 44 : J.B. DREESEN : Aardappelen in het "Wit Paard" tijdens de tweede wereldoorlog.
J.B. DREESEN : Racisme of kaste-school.
- blz. 45 : J.G. DE BROUWERE : Met tapijten op zee !
- blz. 46 : J. VERHAEGHE : 150 jaar Oostendse herbergen en brouwerijen 1645-176 (3e deel).
- blz. 52 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens de eerste wereldoorlog (34).
- blz. 57 : J.B. DREESEN : Ter nagedachtenis. In memoriam Richard Verbanck (1915-1994).
- blz. 59 ; J.B. DREESEN - F. GEVAERT : Bibliografie van wijlen Richard Verbanck.
- blz. 65 : E. SMISSAERT : Een foto en een schilderij van het kursaal (1900).
- blz. 66 : 1ste lijst aankopen, schenkingen en andere opnamen in inventaris 1994.

FEBRUARI - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten in de loop van de maand februari 1995.

A. WANDELVOORDRACHT OP 8 FEBRUARI 1995

Onder het motto KEN UW STAD organiseren wij op

woensdag 8 februari 1995 om 14u30

een bezoek aan de werkhuizen van de WAGONS LITS waar we gaan kijken naar de onderhouds en opschikkingswerken van 3 ORIENT EXPRESS treinwagens.

De leiding berust in handen van de heren VAN ACKER, directeur van de instelling en ons bestuurslid de heer E. SMISSAERT.

Onvoorspelbaar is wat voor treinmateriaal voorhanden zal zijn in de werkplaatsen-in-bedrijvigheid (kleed er u zoveel mogelijk naar). Maar zeer waarschijnlijk zullen nog drie wagons van de "Venice Simplon-Oriënt-Express" (V.S.O.P.) ter plaatse gereviseerd worden om dan, opgeknapt en opgefrist, eind februari terug in relatie genomen te worden tussen Folkestone-Parijs-Zwitserland-Venetië. Nog andere rijtuigen kunnen voor herstelling binnengelopen zijn, want het is te vergelijken met een garage voor auto's : het is komen en gaan, herstel en periodiek onderhoud... en wegwezen, de baan op.

In de kantine offreert de firma een "teusje". Maak van deze tweede kans (de eerste was Open Monumentendag in september 1994) gebruik, kom en overtuig uzelf, dat Oostende nog heel wat te bieden heeft en te zien geeft.

Wij komen samen om 14u15 voor de werkhuizen van de Wagons-Lits in de Vaartblekersstraat nr. 29, aan de zogenoemde Doksluis (de verbinding tussen de Handelsdokken in de achterhaven en het kanaal Brugge-Oostende) en aan de overzijde van de plaats waar zich de Stedelijke Werkhuizen bevinden.

Wij rekenen op Uw aanwezigheid voor dit uitzonderlijk bezoek. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Elk zegge het voort.

B. AVONDVOORDRACHT OP 23 FEBRUARI 1995

Wij organiseren een avondvoordracht met dia's op

donderdag 23 februari 1995 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Het onderwerp : UITVAARTGEBRUIKEN, VROEGER EN NU

De spreker : de heer Jan **NUYTEN**, kandidatuur Wijsbegeerte en Rechten KUL. Docent aan de Vormingsinstituten voor Middenstandsopleiding te Kortrijk, Sint-Niklaas en Borgerhout.

Het tweede Vaticaanse Concilie in 1962 luidde een drastische verandering in, bij ondermeer, de uitvaart. Het is allemaal minder "gedecoreerd" geworden. Anderzijds is thuis sterven niet meer zo gebruikelijk. Het moet allemaal veel rationeler en efficiënter. Nu sterft men in kraaknette kamers, omringd door even kraakwitte verpleegkundigen, niet meer omringd door de naaste familie, dus ver uit het oog en het hart. De dood is een taboe geworden, iets waarover men niet (meer) spreekt en die men zoveel mogelijk wil wegmoffelen. Het resultaat hiervan is dat men de dood, in onze moderne tijd, zeer afstandelijk is gaan behandelen. Men is er niet meer mee vertrouwd als eertijds. Samen met het decorum gingen er ook een aanzienlijk aantal gebruiken verloren.

Teneinde U een beeld te geven van de vele vormen die vroeger bij de uitvaart in gebruik waren en wat er nu gebeurt vroegen wij aan de heer Jan NUYTEN, sedert juli 1968 gevestigd als uitvaartverzorger te Oostende, ons hierover te onderhouden. De heer NUYTEN heeft zich door zijn betrekking tot de uitvaartverzorging opgewerkt tot een autoriteit op dit gebied. De voordracht wordt opgelucht met dia's. Na de voordracht is er ruimschoots gelegenheid tot vragen stellen.

Geboren worden en sterven zijn nu eenmaal de twee uiteinden van ons aards bestaan. Trachten hier iets van weg te moffelen heeft geen zin. Het, bij uitstek volkskundig, onderwerp van deze avond is dan ook belangrijk en niet te missen.

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden. Wij rekenen op Uw aanwezigheid.

J.B. DREESEN

OPROEP AAN ONZE LEDEN

Ons ontbreekt "De Zeewacht" nummer 1 t/ 15. Nr. 16, 26, 27, 33, 38, 42, 43, 44. Wie kan ons deze nummers bezorgen. Met Uw medewerking kunnen wij dan de 100ste jaargang laten inbinden.

Met dan bij voorbaat.

J.B. DREESEN

OVER LEOPOLD II ALS BOUWHEER AAN DE BELGISCHE KUST EN TE OOSTENDE. ENKELE TITELS.

- GOEDLEVEN Edgard, Oostende, in : De Koninklijke Serres van Laken (hoofdstuk : "Leopold II, bouwheer (etc)", p. 38-48 : ill. Bevat enkele zeldzaamheden.
- JANSSENS Gustaaf, Het archief van het Koninklijk Paleis, in Dynastie en cultuur in België. Antwerpen : Mercatorfonds, 1990, p. 403-404.
- LOMBAERDE Piet, Leopold II en de ontwikkeling van de Belgische kust, in IBIDEM, p. 213-232 : vele ill.

Emile SMISSAERT

door Ivan VANHYFTE

Van de Amerikaanse schilder en graficus James Mac Neill WHISTLER (1834-1903) liep van 13 oktober tot 8 januari jongstleden in de Tate Gallery een grote retrospectieve waar ook een Oostends doek (al dan niet) te bewonderen viel (1).

In de catalogus staat op p. 231 een (niet zo herkenbare) gekleurde afbeelding van het schilderij, olieverf op paneel.

Het kreeg als titel mee : A Red Note : Fête on the Sands, Ostend 1887. Op zichzelf niet zo merkwaardig ware het niet dat dit met een vlinder gesigneerd (typisch voor die kunstenaar) werkje (13,7 op 23,5) verwijst naar een "...welcoming party waving the Kings ship into harbour..." op ons eigene strand.

Op 13 september 1887 keert vanuit Engeland (2) Leopold II terug naar Oostende waar hij "his wife Queen Clementine d'Orléans of Saxe Cobourg..." ontmoet. Ik citeer opzettelijk deze onduldbare, historische fout om even te waarschuwen dat zo iets blijkbaar ook in de gespecialiseerde vakliteratuur kan voorkomen.

Op dit ogenblik logeert WHISTLER in Oostende (3) waar hij met zijn broer William en schoonzuster op doorreis is naar Holland (4). Hij zal wellicht met hen het strandgebeuren van nabij, onder de drummende massa nieuwsgierigen mee beleefd hebben.

De aandachtige galerijbezoeker van nu kijkt toe op de volkstoeloop die aan de waterlijn het koninklijk gezelschap met vlaggen verwelkomt. Links een Belgische driekleur en een Franse met de fleur-de-lys wapperen in de wind. Rechts opvallend een rode Britse vlag die toentertijd door koopvaardij schepen werd gebruikt. Het felle rood brengt enigszins kleur in de dominerend grijze achtergrond. Impressionistisch in elk geval !...

(met dank aan Patrick FLORIZOONE, van het James Ensor-Archief, Nieuwpoort die mij deze overzichtstentoonstelling signaleerde !)

-
- (1) De Whistler-tentoonstelling is nog te zien in het Parijse Musée d'Orsay van 6 februari tot 30 april 1995.
 - (2) Hij was er aanwezig op de 50e verjaardag van de troonsbestijging van Queen Victoria.
 - (3) zie : La Saison d'Ostende, 13 september 1887 die hem in haar vreemdelingenlijst vermeldt in Hotel Continental.
 - (4) Op die reis maakt hij een tiental etsen, sommige Oostendse. Eén ervan, de Visserskaai te Oostende in 1887, bevindt zich in het Prentenkabinet van de Bibliothèque Nationale van Parijs.

HET LUCHTAFWEERKANON IN HET DOMEIN RAVERSIJDE

door Gerard VANDAMME

Tijdens de voorbije maanden hebben wellicht veel bezoekers aan het oorlogsopenluchtmuseum - evenals voorbijgangers - het luchtafweerkanon uit wereldoorlog '40-'45 opgemerkt, dat daar als blikvanger is opgesteld.

Het betreft - zoals in de berichtgeving vermeld - een BOFORS 40 mm luchtafweerkanon, van oorspronkelijk Zweedse origine, type dat evenwel reeds einde der 30er jaren in diverse landen in licentie werd vervaardigd, en bij verschillende legers in gebruik genomen (1).

Het Belgisch leger bezat bij het uitbreken van de oorlog ook een aantal dergelijke kanonnen (2).

De Duitsers, die zelf niet over zulke type geschut beschikten, hebben in het begin van de oorlog ongetwijfeld een aantal van deze kanonnen buitgemaakt op het Belgisch, Nederlands, en misschien ook op het Britse leger (3).

Of ze deze ook in gebruik genomen hebben, blijft evenwel een vraagteken, omdat er weinig buitgemaakte munitie voorhanden was, en de Duitsers deze niet zelf konden fabriceren (2).

Bij nazicht van verschillende publikaties ter zake, vond ik slechts één vermelding van buitgemaakt geschut, dat door de Duitsers in het Domein Prins Karel werd opgesteld. Het betreft namelijk 4 stukken Belgische veldartillerie 120 mm, als hoofdbewapening van de batterij "Salzwedel-Neu (1940-1944)", die ingericht was op de posities van de vroegere batterij "Aachen" (1914-1918). Op 1 april 1944 telde "Salzwedel-Neu" (inmiddels omgedoopt tot "Tirpitz" bovendien nog een Pools 75 mm kanon en een Russisch 76,2 mm kanon (4).

Nergens wordt melding gemaakt van de opstelling van buitgemaakte 40 mm luchtdoelkanonnen binnen het domein. Het thans opgestelde 40 mm kanon is daarenboven geen exemplaar van de soort, die ooit door de Duitsers kon zijn buitgemaakt. Het gaat hier zo te zien om de Amerikaanse versie van het type, die na de Engelse, tijdens de na-oorlogse jaren, door het Belgisch leger werd gebruikt (Amerikaanse kanonnen hebben de Duitsers nooit kunnen buitmaken, laat staan gebruiken!).

De 2 genoemde versies verschilden vooral door het onderstel, maar ook door de richttoestellen, mogelijkheid tot elektronische bediening d.m.v. vuurleidingspost, enz...

Tijdens mijn legerdienst in 1950-'51-'52 (41e B^{ON} Artillerie - Brugge) heb ik de Engelse versie gekend. De Amerikaanse versie (zoals het betrokken stuk) was in gebruik bij het 27 B^{ON} Territoriale Wacht voor Luchtafweer, dat te Oostende was opgericht vanaf 1954 in een gedeelte van de Marinekazerne. Ik was er 3 jaar als res.-o/officier aan verbonden.

Een argument tegen het gebruik van buitgemaakt luchtafweergeschut door de Duitsers, is het feit dat ze zelf over uitstekend wapentuig terzake beschikten, nl. het beruchte "Leichte FLAK - 20 mm" dubbel- en vierloopssnelvuurkanon, en de even beruchte "Schwere FLAK - 88 mm. Volgens diverse ooggetuigen en documenten o.a. (4) waren stukken van het eerste type in het Domein Prins Karel opgesteld.

Het is jammer dat bv. geen exemplaar van die soort kon op de kop getikt worden, en dat men zich - hopelijk voorlopig - tevreden stelt met zo maar een kanon, dat er nooit thuishoorde. Het schilderen naar Duits gebruik, van enkele witte banden rondom de kanonloop - één per neergeschoten vliegtuig - maakt het geval nog meer onecht dan het reeds is. Dergelijke onnauwkeurigheden komen de authenticiteit van het openluchtmuseum niet ten goede !

- (1) Het Boforskanon 40 mm heeft tijdens de 2de wereldoorlog zijn degelijkheid bewezen, en is nog steeds, al dan niet gemoderniseerd, bij veel legers in gebruik. Bv. op de schepen van de Zeemacht en ook, spijtig genoeg, bij de gevechten in voormalig Joegoslavië.
- (2) Nota's genomen tijdens opleidingskursus L.A.A. 1951 Brugge.
- (3) Korte tijd geleden verklaarde een veteraan van de Nederlandse Koninklijke Marine in een radioprogramma dat de Engelsen slechts in de 2de helft van 1940, tot het zelf fabriceren van dergelijke kanonnen zouden zijn overgegaan. Dit zou gebeurd zijn nadat zij deze hadden leren kennen aan boord van Nederlandse oorlogsbodems, die in 1940 naar Engeland waren overgevaren !
- (4) Mededelingsblad van de Simon Stevinstichting nr. 4, 1986 : "Het domein Prins Karel als onderdeel van de Duitse kustverdediging tijdens twee wereldoorlogen" door R. ROLF, blz. 7, 11, 14.

AARDAPPELEN IN HET "WIT PAARD" TIJDENS DE TWEDE WERELDOORLOG

Minder bekend of vergeten is het feit dat deze goedgekende inrichting, die later ten prooi viel aan de vlammen, gedurende de tweede Wereldoorlog de stockageplaats was van de aardappelvoorraad van de Stad. Dagelijks werkten er verschillende vrouwen die zich bezig hielden met het sorteren van de "petatten". De reuk in dit gedeelte van de Van Iseghemlaan was dan ook kenmerkend voor een bepaald deel van deze voorraad.

* * *

RACISME OF KASTE-SCHOOL

Mevrouw C. woonde tijdens haar jeugd op de Steense Dijk en liep school in een nog bestaande inrichting in de Schapenstraat. In haar tijd kregen de leerlingen die op de Steense Dijk woonden automatisch de achterste banken in de klas en het minste aandacht. Waaruit blijkt dat het racisme van vandaag geen nieuw verschijnsel is maar van alle tijden.

J.B. DREESEN

MET TAPIJTEN OP ZEE !

door J.G. DE BROUWERE

Als je Spanje doorkruist bewonder je kilometers Zuid-Nederlandse wandtapijten (1). Ik vroeg me al altijd af, hoe ze dààr waren geraakt. Het toevallig lezen van een (niet gezochte) notariële akte van 1751 op het R.A.B. gaf me de oplossing. Wandtapijten werden niet naar Spanje over land gevoerd. Ze kwamen in Spanje langs de zeeweg toe. Volgt nu het verhaaltje dat ik las, in een akte verleden voor notaris François-Luc PILLE op vrijdag 16 juli 1751, en in het frans gesteld (2).

Op die bewuste dag kwam Sieur Norbert-François VAN STIJNEMEULEN naar de "notaris publicq", om een verhaal te laten akteren. Die VAN STIJNEMEULEN was niet de eerste de beste : hij was controleur van in- en uitgaande rechten van de Keizerlijke en Koninklijke Majesteit te Oostende. Waarom die voorname ambtenaar dat verhaal liet akteren is niet duidelijk. Maar er moet wel een bijzondere reden geweest zijn, daar hij aanbood zijn verklaring eventueel onder eed te bevestigen. VAN STIJNEMEULEN vertelt eenvoudigweg chronologisch, hoe de verscheping van een vracht wandtapijten van Oostende naar Cadiz werd geregeld. Die tapijten hadden beslist een zéér grote waarde, en de bestemming in Spanje moet wel een buitengewoon vooraanstaand persoon zijn geweest. Het is immers zo, dat de man die uit Brussel met de tapijten aankwam, niet minder was dan de griffier van de Soevereine Raad van Brabant.

Deze hoge ambtenaar, hij heette DE VOS, kwam op zondag Laetare 21/03/1751 's morgens te Oostende aan. Halfvasten belette hem niet onmiddellijk aan de slag te gaan. Tussen 10 en 12 in de voormiddag had hij reeds een schip gevonden dat hem goed scheen, een Deens fregat, - en hij had al een akkoord gesloten met kapitein Henri JACOBSEN en diens Oostendse commissaris Leonardo Balduino THUIS. Wij kennen nu ook de condities.

De prijs voor het opladen en verschepen van een kostbare vracht werd per gewicht vastgesteld, en nml. op één Spaans dukaat per honderd pond gewicht. Daar de tapijten in vier balen waren verpakt, elk 100 pond wegend, was het bedrag al gauw bepaald. Maar de kostbare vracht mocht niet in het ruim : ze moest in de kajuit van de kapitein worden vervoerd. Iedereen ging akkoord, DE VOS betaalde en keerde naar Brussel terug. De vier balen werden geladen, FOB.

De controleur van in- en uitgaande rechten had de opdracht de kostbare vracht uiterst zorgzaam in het oog te houden. En dat deed hij nauwgezet. Herhaalde malen herinnerde hij de kapitein en zijn commissaris aan de hoge waarde van de vier balen, en drong hij aan op een uiterste zorgvuldigheid bij het bergen van de belangrijke vracht. Ten slotte moest het schip, - de "George Willem", - Oostende verlaten. Maar voor het afvaren krom VAN STIJNEMEULEN aan boord van het fregat, om zich ervan te vergewissen dat de vier balen de verdiende zorgzaamheid hadden genoten. Hij kon vaststellen dat ze boven de zoldering van de twee aanpalende kajuiten van kapitein en stuurman waren geschoven. Dat bevredigde hem en het schip kon afvaren. De "George Willem" verliet de haven van Oostende op zondag 25 april 1751.

-
- (1) In de openbare toegankelijke koninklijke paleizen alleen zijn ze 1 kilometer 8 hectometer lang !
 - (2) Op zegelpapier 4 s. De akte maakt deel uit van de zeer belangrijke schenking die notaris VAN CAILLE aan het R.A.B. deed. De referentie is : R.A.B. Notariaat. Van Caille. Depot 1940, boek 33. Akte nr. 9. Vriend Jan COOPMAN leidde me daar naartoe.
 - (3) Het moet wel mogelijk zijn na te gaan wie de kostbare wandtapijten had besteld (ARA. Raad van Brabant ?), en of die vier balen daadwerkelijk te Cadiz aankwamen (de Spaanse archieven zijn doorgaans overcompleet bewaard gebleven). Maar dat ligt buiten mijn opzet, welk pas het vervoer, maar dan technisch, betreft.

150 JAAR OOSTENDSE HERBERGEN EN BROUWERIJEN
1645 - 1796 (3e deel)

door Julien VERHAEGHE

den KEYSER

Voor het eerst vermeld in 1650 in verband met de moord op Balthasar VICTORIN, herbergierster was toen Marie DE FILAIRE, echtgenote van Andries SEYS.

Vermeld in 1680, herbergier was toen Guillaume PRIEMAERT, er was ook één knecht.

Vermeld in 1684 in een proces over slagen aan Jo Cornelia DIRICXEN door dokter Antoon CLOU. Herbergierster was toen Cateline KEUNINCX, weduwe van Guillaume PRIEMAERT.

Vermeld in 1704 in een proces over het kwetsen van franse soldaten van het garnizoen door Oostendenaars, herbergier was toen Francis BAROEN.

Na 1790 zou deze herberg "het Gouden Hoofd" genoemd zijn, zie aldaar.

het LAMMEKEN

Eenmaal vermeld in 1697 in verband met een vechtpartij.

de LELIE

Voor het eerst vermeld in 1738 in een proces over diefstal, herbergierster was toen Marie VAN HOVE.

Vermeld in 1782 in een proces over de diefstal van een reiskoffer in deze herberg, herbergierster was toen de weduwe van Lambrecht VERPLANCKE.

LEOPOLDUS gelegen in (of dicht bij) de Dwarsstraat

Voor het eerst vermeld in 1650 in een proces over een vechtpartij waarin Philips DE WAELE werd neergestoken door Jacques DU CAMP en nadien overleed, herbergier was toen Jan Baptiste COSIJN.

Vermeld in 1715 in verband met een vechtpartij, herbergier was toen John CHEAPMAN.

de *LINDEBOOM* gelegen in (of dicht bij) de Karnemelkstraat (huidige Christinastraat)

Voor het eerst vermeld in 1679 in een proces over straatschenderij.

Vermeld in 1710 in verband met het ontduiken van de bieraccijnzen, herbergier was toen Frans VICTOR.

de LONDEN TREDER

Eénmaal vermeld in 1785 in een proces over slecht gedrag en het houden van een "oneerbaar huis". De herbergierster, Susanna DIDHAM, en haar 3 Engelse meisjes van plezier werden opgesloten in de gevangenis en nadien veroordeeld om de stad te verlaten.

LOUWENDAL

Vermeld in 1766 in een zaak van overspel, herbergierster was toen Marie FAILLE.

den MORIAEN

Voor het eerst vermeld in 1742 in verband met diefstallen, herbergier was toen Martinus VLOCKMAN.

Vermeld in 1771 in verband met diefstallen, herbergier was toen Jacobus WAELINCK.

de OOSTINDISCHE WELKOM

Eénmaal vermeld in 1718 in een proces wegens beledigingen door de herbergier Passchier ROBBE aan de luitenant-baljuw en de leden van het schepencollege waarop hij o.a. verklaarde "te sullen schijten".

het PACKETBOOT

Voor het eerst vermeld in 1685 in verband met de bieraccijnzen, herbergierster was toen de weduwe van Michiel BAROEN, "nu hertrouwd met Joannes VAN BEVEREN".

Vermeld in 1693 in verband met het uitgeven van vals geld door Engelse soldaten, herbergier was toen Jan DANINCK.

den PANTOUFFEL gelegen in de Langestraat

Voor het eerst vermeld in 1739 in verband met een vechtpartij.

Vermeld in 1782 in verband met diefstal van brandewijn.

Vermeld in 1788 in verband met diefstal van schoenen.

Vermeld in 1789 in een proces over werken uitgevoerd aan deze herberg in 1786, eigenaarster was toen de weduwe van Thomas VAN LOO.

de PAPEGAY gelegen in de Langestraat, bij "de Nieuwpoortsche Poort"

Voor het eerst vermeld in 1650 in het proces over de diefstal van de kerkschat uit de parochiekerk.

In hetzelfde jaar vermeld in verband met de moord op Janneken, de echtgenote van Jacques DE VOS, door een zekere sergeant SWARER. Die is daarna gevlucht naar het klooster van de paters Kapucijnen

waar hij asiel kreeg, nadien is hij ontsnapt uit het klooster en spoorloos verdwenen.

Vermeld in 1655 in verband met de moord op François VIOLETTE.

den PEIREBOOM

Vermeld in 1738 in een proces over diefstal, herbergier was toen Jan PIETERS.

den PELICAEN gelegen in de Kaaistraat

Voor het eerst vermeld in 1679 in verband met een vechtpartij, herbergierster was toen Jacquemine PREGNIER, echtgenote Pieter LEDOUCE. Er waren toen 2 dienstmeiden en 1 knecht.

Vermeld in 1681 in verband met beledigingen aan de Gouverneur en aan het Stadsmagistraat; Jan MAURUS had toen o.a. verklaard dat "deze heren zijn gat konden kussen". Herbergier was toen Pieter LEDOUCE.

Vermeld in 1682 in verband met "excessen" door Pauwel BAUWENS.

Vermeld in 1689 in verband met "excessen" door deurwaarder DEROO.

In 1691 en 1696 was Dominicus WYBO herbergier; in 1696 hield hij ook het comptoir van het Schippershuis.

In 1700 was Boudewijn EMMERY en Frans VANDEN BERGHE (zijn schoonvader) eigenaar; pachter was toen Maillaert NAESSEN.

In 1702 was er een betwisting tussen de erfgenamen.

den PIJNAPPEL

Eénmaal vermeld in 1713 in een proces over het "qualijck gedragh" van Catto MOENTJENS, zij werd uit de stad verwijderd. Herbergierster was toen de weduwe CASSIERS.

de POTTEBLOMME

Eénmaal vermeld in 1766 in een proces over concubinaat en overspel, herbergier was toen Arnoldus THIBAUT, echtgenoot van Joanna LACROIX.

den PRINCE DE LIGNE gelegen naast het "Baetemanshof"

Eénmaal vermeld in 1783 in een zaak van gestolen brandewijn.

den RIJKEN BOER

Eénmaal vermeld in 1751 in een proces over baldadigheden door soldaten, herbergier was toen Joannes BEUREN, echtgenoot van Jacoba DE RIDDER.

den ROODEN LEEUW gelegen op de Groentemarkt

Voor het eerst vermeld in 1743 toen het geld van de meid was gestolen, herbergierster was toen juffrouw FLANNEGHEN.

Vermeld in 1766 in een zaak van overspel en aanzetting tot ontucht

de ROOSE gelegen dicht bij de markt, op een hoek van de noordzijde van de Langestraat

Voor het eerst vermeld in 1648 in verband met de moord op Jan VANDER HELST, een soldaat van het garnizoen.

Vermeld in 1676 in verband met de verkoping van een binnelander.

Vermeld in 1679 in verband met beledigingen, ruzie, smijten met stenen en vechten "tot ten bloede".

Vermeld in 1687 in een proces over vechten.

Vermeld in 1697 in een proces over het benemen van licht en lucht langs vensters.

Vermeld in 1722 in een proces over de poging tot zelfmoord van Pieter VAN DIJCKE. Deze had zich opgegeven om de reis naar Moka in Oost-Indië te doen, had daar spijt over gekregen en zich in de "Roose" lazarus gedronken en had op de koer van deze herberg gepoogd zich met zijn mes de keel over te snijden. Dit is hem belet geworden door een andere herbergbezoeker en de meid die in de gelagzaal zijn gekerm gehoord hadden. Door voorspraak van twee paters kapucijnen die verklaarden dat Pieter VAN DIJCKE zeer dikwijls kwam biechten en licht "uijtsinnigh" was, heeft hij genoten van de "benigniteit" van de wet en werd ontslagen uit de gevangenis. Herbergier was toen Andries ZEGERS.

Vermeld in 1744 toen Pieter ZEGERS, de zoon van de herbergierster, weduwe Andries ZEGERS, gevochten had met een Engels soldaat die een van de vrouwelijke klanten lastig viel.

Vermeld in 1769 in de zaak van het geselen van notaris DE CALLAIS door Marcus JUNQUE.

Vermeld in 1780 in verband met een vechtpartij waarbij de Consul van Frankrijk betrokken was.

de ROOSE NOBLE gelegen dicht bij de Oostmolen

Eenmaal vermeld in 1741 in een proces over de verkoping van gevonden ijzer, herbergierster was toen Joanna CLAYSSSEN, echtgenote van Jan SPELIER.

de SCHEURE gelegen in de Karnemelkstraat

Voor het eerst vermeld in 1685 in een burgerlijk proces nopens een familieruzie.

Tweemaal vermeld in 1689. De eerste keer in verband met een vechtpartij met messen; de tweede maal in een burgerlijk proces wegens het voeren van een schip onder frans paspoort.

Voor het laatst vermeld in 1690 in een burgerlijk proces over schadevergoeding ingespannen door één van de vechters hierboven.

het SCHIP

Eénmaal vermeld in 1767 wegens diefstal gepleegd in deze herberg door een Engelse vrouw, herbergier was toen Ferdinand BAELE.

het SCHIPKEN gelegen bij de Westpoort

Eénmaal vermeld in 1786 in een proces wegens diefstal.

het SCHIPPERSHUIS gelegen in de Sint-Franciscusstraat

Voor het eerst vermeld in 1678 wegens het ontduiken van de brandewijnaccijnzen, herbergier was toen Jacobus VAN HAUTE.

Vermeld in 1691 toen Dominicus WYBO, die het comptoir der Vrije Binnelanderlieden hield in deze herberg, er uit vertrokken was.

Vermeld in 1698 in een proces over het opslaan van tarwe op de zolder. De herberg was toen nog bewoond door de weduwe van Jacobus VAN HAUTE

Vermeld in 1780 in een proces over het geven van giftige medicijn. Deze herberg was toen ook gekend onder de naam "de Feytecock", herbergier was toen Gaspart VROU.

Nog vermeld in 1795 toen de herbergierster, Theresia SCHAUW, veroordeeld werd tot een boete van 24 gulden wegens het openhouden van haar herberg na het sluitingsuur van 10 uur 's avonds.

SINTE BARBEL gelegen bij de Dwarsstraat

Vermeld in 1650 in het proces over de moord op Philip DE WAELE, herbergier was toen Pieter de KEERSCHIETER.

SINT CHRISTOFFEL

Voor het eerst vermeld in 1679 in een proces over een vechtpartij tijdens en na het kaartspel waarbij een speler met een mes in rug werd gestoken.

Vermeld in 1681 in een proces over huishuur, herbergier was Jan CANSMANS.

Vermeld in 1698 in een proces over het niet betalen van huurgeld door de herbergier Pieter CLINCKAERT aan de eigenaar Sr Jacques VAN SANDIJCKE.

Vermeld in 1710 in het proces over fraude in de bieraccijnzen, herbergier was toen Matthias GALLEY.

Vermeld in 1720 wegens een vechtpartij met gekwetsten.

Vermeld in 1731 in een proces over het slaan van een schildwacht van de nachtpatroelje. De schuldige werd gegeseld "tot den bloede" en nadien voor 6 jaar uit de stad verbannen.

Voor het laatst vermeld in 1739 wegens een vechtpartij.

SINT ELOY

Vermeld in 1679 in een proces over zakkenrollen tijdens de kermis, herbergier was toen Jan DAGHELET, die in 1684 nog steeds deze herberg uitbaatte.

SINT HUBRECHT

Vermeld in 1715 in een proces over het uitgeven van vals geld, herbergierster was toen Anna SIJBERS, echtgenote van Philip SNIJS.

SINT JACOB gelegen in de Langestraat

Voor het eerst vermeld in 1728 toen tijdens een vechtpartij één van de vechters weerspanning was tegen de wacht die hem wilde buitenzetten.

Vermeld in 1765 toen drie grenadiers van het garnizoen Anne Marie MAJOR op straat lastig vielen. Zij was de dochter van de herbergierster Anne Marie MONDELAERE, weduwe van Andries MAJOR.

SINT JACOB (brouwerij) gelegen in de Grote Kerkstraat

Voor het eerst vermeld in 1677, brouwer was toen Jacobus DE WITTE.

Vermeld in 1715 in een proces over beledigingen.

Vermeld in 1725 in een proces over het stelen van steenkool uit de brouwerij door Marie ELIAS; zij werd voor één uur aan de schandpaal gebonden en nadien voor 3 jaar uit Vlaanderen verbannen. Brouwer was toen Pieter VANDE PITTE.

Vermeld in 1774 toen een tienjarig meisje onder een gevallen paard verpletterd werd.

SINT JORIS gelegen in de Langestraat

Vermeld in 1648 in het proces over de moord op Jan VANDER HELST.

SINT JOSEPH

Voor het eerst vermeld in 1733 in een proces over hoererij, de betichte, Barbara VERMEESCH, werd uit de stad verbannen.

Vermeld in 1751 in een proces over diefstal, herbergier was toen Joannes Franciscus DUTRIEU.

SINT NICLAES

Vermeld in 1731 in een proces over diefstal, herbergier was toen Pieter TERREIN.

SINT PIETER (brouwerij)

Voor het eerst vermeld in 1696 in een proces over de verpachting van de bierboom. Vermeld in 1705 en 1711 wegens het ontduiken van de bieraccijnzen, brouwer was toen in beide gevallen Philippe Antone DE CLERCQ (sedert 1698).

Vermeld in 1734 in verband met het ontduiken van de provincierechten op het bier (er werd geleverd te Mariakerke). Brouwer was toen Sr Jacobus BONTE.

Vermeld in 1750; toen was de brouwerij al vervallen en gedeeltelijk ingestort door storm en onweer (rond 1746-1747). Eigenaar was nog steeds Sr Jacobus BONTE, die procedeerde tegen de Armmeesters die balken hadden laten weghalen van het ingevallen pakhuis.

het gildehof van SINT SEBASTIAAN

Voor de eerste maal vermeld in 1681 in een proces over beledigingen.

Vermeld in 1685 in een proces over de verkoop van brandewijn.

Vermeld in 1688 in een proces over een wisselbrief, herbergier was toen Daniël DE WITTE.

Uit een proces van 1692 blijkt dat de herberg eigendom was van Dominicus WYBO, Joseph STALPAERT en Daniël DE WITTE. Deze laatste verkocht zijn deel, maar bleef de herberg uitbaten als huurder. Er was in deze herberg ook stalling voor paarden. In 1693 was Daniël DE WITTE nog steeds herbergier.

Vermeld in 1695 in een proces over de verkoop van schapen.

Vermeld in 1710 in een proces over een moord op een burger door soldaten van het garnizoen. Vermeld in 1745 in een proces over een scheepslading sucricoen, herbergier was toen Joannes DE MULDER.

Tussen 1758 en 1777 is Joannes Franciscus DUTRIEU er herbergier, zoals blijkt uit diverse processen (voordien herbergier in Sint Joseph). In 1758 werd de hond van de herbergier in de duinen van Mariakerke door 2 jagers met een mes doodgestoken.

In 1764 vermeld in een proces over moeilijkheden tussen gemaskerden en soldaten tijdens het carnaval.

In 1766 was schepen Antoon CONSTANTIN zo dikwijls dronken in deze herberg dat hij er ettelijke malen moest uitgehaald worden door zijn vrouw of zijn dienstboden, wat telkens aanleiding gaf tot ruzie en gekrakeel.

Vermeld in 1769 in het proces over de mishandeling van notaris DE CALLAIS.

Vermeld in 1777 in een proces over diefstal.

M. Eugeen VANDENBROUCKE, hoofdpercepteur onzer telegrafen, werd heden naar huis geroepen : daar was een heer, zei men hem, die nieuws bracht over zijne dochter Alice, naar Vlissingen gevlucht. M. VANDENBROUCKE geloofde zulks, des te meer daar hij reeds een brief uit Holland had ontvangen, 't gene hij dan ook aan bureu en kennissen had verteld.

Hij ging dus naar huis en vond een gendarm wachten, die hem naar de Kommandantur leidde. Daar wilde men weten wie den brief uit Holland had medegebracht; men ondervroeg hem ook over den telefoondienst.

Toen dit spelleken een paar uren had geduurd, mocht hij voort en werd niet meer verontrust, noch in zijn geldbeugel, noch in zijne vrijheid.

Donderdag 24e December. -

EENENZEVENTIGSTE DAG DER BEZETTING

Vandaag begint de 11e week der bezetting. Geen buitengewone krijgswegingen, geen kanongebulder, doch uitermate veel karren met voorraad, kerstboomen, enz.

Deze nacht heeft het gevrozen.

Op de markt deze morgen, schier geene vleeschboeren en groenselboerinnen, nogal veel boterboerinnen. De boter geldt 3.80 tot 4 fr. De groensels : wortels, 45 c. de kilo; spruiten, 70 c. de kilo; selderij, 15 tot 20 c. het staal; paret, 10 c. het staal; koolen, 30 c. stuk; 't waren dan nog kleine, en half "verwaaid".

Voortaan zijn er 3 bureelen voor de noodlijdenden, die geen onderstand bekomen in Volksbond, Help U Zelf, Noordstar of Openbare Weldadigheid of van het bureel van Mariakerke, n.l. voor de nrs 1 tot 500 in het oud koninklijk paleis, 69 Langestraat; voor de nrs 501 tot 1000, in het Hôtel Fontaine, in dezelfde straat en voor de overige nummers en de nieuwe inschrijvingen, in het oud huis Elleboudt, Kerkstraat.

Rond den noen militaire concerten, het eene op de Groote Markt door de mariniers, het ander op de Leopoldslaan door een muziek van grijze vesten.

Deze noen braken duitsche officieren nogmaals in het huis van M. Ch. VAN ISEGHEM, in de Kapellestraat.

Een weinig voorbij de wijk "Boterput" (Frère Orbanstraat) hing deze noen een duitsche vastliggende luchtbal.

Deze noen stonden aan het Pensionnaat van het Koninklijk Atheneum thans herdoopt in "Lazarett nr IV", 7 mitraljeuzen. Voorwaar, de duitschers maken geen, o neen, geen misbruik van het Roode Kruis !

Rond 11 ure vloog eene "taube" boven de stad.

Rond 3 ure komt een vliegtuig der Bondgenoten over de stad gevlogen : zooals gewoonte wordt er vruchteloos op geschoten.

Heden kwamen per tram uit Holland 500 zakken bloem toe. Deze bloem zal, vanaf toekomstige week, verdeeld worden tusschen de bakkers, die 20 % bloem in het brood zullen moeten doen.

Rond 4 1/2 ure werden, van den kant van Leffinghe, een 200tal koeien de stad binnengebracht en naar het slachthuis geleid.

* * *

Heden werd door het Onderstandskomitee voor Noodlijdenden volgende omzendbrief naar de bakkers gestuurd :

Oostende, 23 dec 1914.

Mijnheer,

Daar de toegang in het Atheneum voor de burgerbevolking niet meer vrij en toegankelijk is, wordt gij vriendelijk verzocht uwe broodkaarten en facturen te willen inbrengen van af Zondag, den 27 December, en vervolgens iedern Zondag, bij G. SCHELLINCK, Boldershof, Rogierslaan.

Nogmaals drukken wij er op dat de kaarten moeten twee gelijke stempels dragen om geldig te zijn, een in de voorzijde en een op de achterzijde.

Hier moet gezegd worden dat de kaarten met de stempels A.B.C. en Lefèvre eenerzijds en A.B.C. en Lefèvre anderzijds eene zelfde soort uitmaken en dus in een pakje moeten verbonden worden.

De soorten geldige kaarten zijn dus met de stempels :

- 1° A. Camerlynck,
- 2° Help U zelf,
- 3° De Noordstar, Veldstraat, 31,
- 4° Vandycke,
- 5° A.B.C. en Lefèvre
- 6° Weldadigheid

Voor deze laatste soort kaarten (Weldadigheid) moet eene afzonderlijke factuur gemaakt worden. zij mogen overgegeven worden alle dagen aan den heer PEDE, Armbestuur, Schipperstraat. Zij zullen maandelijks betaald worden.

De andere vijf soorten moeten op eene zelfde factuur staan en op de volgende wijze geschikt worden :

A. Geheel kaarten

1° A. Camerlynck	zooveel
2° Help U zelf	zooveel

B. Halve kaarten

1° A. Camerlynck	zooveel
enz., enz.	

Deze scheiding en schikking worden streng vereischt, opdat de facturen kunnen aangenomen worden.

De prijs van het brood blijft 0,30 fr. per kg., als 't mogelijk is.

De brooden moeten degelijk hun gewicht hebben en van goede hoedanigheid zijn.

De Voorzitter
G. VERHAEGHE

De Secretaris
L. DE MAECKER

De Ondervoorzitter
A. CAMERLYNCK

* * *

Assignaten,
Veel dukaten
En... nog meer plakaten,

zoo staat er in 't liedje, goed op Oostende toepasselijk, want assignaten, men ziet schier niets anders meer dan oostensche bankbriefjes; de Duitschers kosten ons veel dukaten en zij geven ons nog meer plakaten.

Vandaag kregen wij er nogmaals een, in de drie talen :

BERICHT

Ter gelegenheid van den grooten brand van de Sporttentoonstelling, op 21 December, verspreidde zich onder het publiek het gerucht dat Duitsche Matrozen, die met verbrand gezicht uit het gebouw liepen, denzelfden veroorzaakt hadden.

Dit gerucht is valsch.

De dader is een inwoner dezer stad. Het is bewezen door twee getuigen, burgerlijke personen, dat de brand ontstaan is door het moedwillig ontsteken van poeder. De dader legde er de bekentenis van af in de Commandantuur in tegenwoordigheid van den Hoofdpolicie-Commissaris. Hij is desvolgens wegens onvrijwillige brandstichting en lichamelijke verwondingen aangehouden.

Oostende, den 22 December 1914.

De Stadskommandant,
get. BITTINGER
Kapitänleutnant

* * *

KERSTAVOND ONDER DE DUITSCHERS

Gister avond werd de Z.E.H. Deken verwittigd dat de Duitschers heden en morgen diensten zouden inrichten in de HH. Petrus en Pauluskerk. Heden van 3 tot 4 ure (b. tijd) zouden de protestanten, ja gij leest wel: de protestanten, in eenen katholieken tempel, zouden de protestanten dienst houden - en daarna van 4 tot 5 ure roomsche-katholieke dienst. Morgen van 9 tot 10 ure moet de kerk ter beschikking zijn der Duitschers om eenen protestantschen dienst te houden.

Om 8 ure zal eenen Duitsche militaire mis plaats hebben in de kerk van den H. Joseph.

Deze morgen brachten de Duitschers twee groote kerstboomen in de kerk : zij plaatsten ze in het hoogkoor, van weerszijden de Communiebank. Het H. Sakrament was in tijds weggedaan.

Weinig of geen menschen waren op de hoogte van den eisch der Duitschers. Ook waren de menschen, die zich rond 3 ure ter kerke begaven, niet weinig verwonderd hen den toegang door den koster, den stoeltjeszetter en den vuurstoker der kerk, verboden te zien : ruim 1500 Duitschers, immers, zaten reeds in de kerk te luisteren naar den preek van eenen protestantschen dominé. De preek en eenige ceremoniën duurden tot rond 4 ure - en dan was het de beurt aan de katholieke Duitschers : de lichten der kerstboomen werden ontstoken en pater SEELER, (Duitsche jesuïet, die samen met pater LAUWERN, eenen oostenrijkschen jesuïet, voor de zielsbelangen der Duitsche soldaten zorgt) hield voor de soldaten die schier gansch de middenbeuk vulden, een sermoen over "Weihnachten" (Kerstdag). Ondertusschen hoorde de geestelijkheid der parochie, die zooals men wel denken kan, uit de kerk was gebleven zoolang ze ontheiligd was door de tegenwoordigheid der kettters, biecht. Om 5 ure had de laatste Duitscher den tempel verlaten en konden de geloovigen

gerust bidden zonder door de zware stappen der overweldigers gestoord te worden !

* * *

De Duitschers hebben overal in stad groote aankopen gedaan in 't vooruitzicht van "Weihnachten", - dat voor schier allen enkel en alleen eene buikzielmis verbeeldt ! Groote banketten zullen plaats hebben in het "Palace Hôtel", in den Kursaal, in het "Hotel de la Couronne", en andere gasthoven door de groote snoeken bezocht - ook smulpartijen zijn ingericht in het "Hôtel de l'Etoile", in het koffijhuis "Chez Antoine", Kerkstraat, vroeger bewoond door den Duitscher APPEL, enz. enz., maar daar is het maar voor het klein garnaal !

Overal waar Duitschers zijn, werden kerstboomen gevoerd, ja tot zelfs in den Kommandantur - waar men sedert een drietal dagen uiterst zuur kijkt - staat een schoone kerstboom.

De kerstboom - het zinnebeeld bij de Noordervolken van de komst des Zaligmakers, dus van den Prins der Vrede - maakt de Duitschers niet vriendelijker... wel integendeel : Mev. MESTDAGH, die den grooten vischwinkel JANSSENE en MESTDAGH, in de Weststraat openhoudt, ondervond dit zelf :

Duitsche soldaten kwamen met een rekwisitiebon, om 50 kilos droge noten. Daar zij zulke groote hoeveelheden niet in huis had, vroegen ze chocolade in plaats der ontbrekende kilos. Ze gaf hen de gevraagde pakken. 20 minuten nadien kwam een onderofficier 25 kilos chocolade opeischen. Zij antwoordde dat zij er geene meer had, daar zij al de pakken zoeven kwam af te geven. "So, luidde het antwoord, dan zullen we gansch het huis afzoeken en u door den kop branden indien wij een enkel pak vinden. - "'t Is wel, weersprak zij, ik zal achter mijnen toog blijven !" Dit antwoord onthutste volkomen onze vriendelijke Duitscher die zijn sporen doende rinkelen, het huis verliet.

Vrijdag 25e December. -

HOOGDAG VAN KERSTMIS

TWEEENZEVENTIGSTE DAG DER BEZETTING

Tusschen 8 1/2 en 10 ure kwamen veel gekwetsten toe uit de richting van Middelkerke, alsook een tram van 18 waggons vol met gekwetsten.

Rond 11 ure vliegt een vliegenier der Bondgenoten over de stad; er wordt hevig op geschoten.

Tusschen 10 en 11 ure werden, op het kerkhof, 14 Duitschers en 2 Franschen ter aarde besteld. Een protestantsche dominé hield een preek, die op zeker oogenblik onderbroken werd door het geschut op het vliegtuig, waarvan hiervoren sprak, gericht.

Rond 2 ure kwam nog een volle tram met gekwetsten de stad in.

* * *

Om 9 ure had in de HH. Petrus en Pauluskerk, eenen protestantschen dienst plaats. Om 11 1/4 ure, eenen Roomschkatholieken dienst in de S. Jozefskerk.

De stad krioelde deze namiddag van Duitschers; veel soldaten stonden te luisteren naar het concert om 3 ure op de markt, terwijl anderen zich in de herbergen verspreiden.

Zaterdag 26e December.-

DRIENZEVENTIGSTE DAG DER BEZETTING

Gansch de dag hadden wij hevig kanonvuur. Rond 12 ure vliegen vier vliegtuigen der Bondgenoten over de stad. Rond 3 1/2 ure kwam een tram van 7 waggons met gekwetsten, uit de richting van Nieupoort.

Deze morgen waren de Duitschers ieverig bezig, op de Keizerskaai, met hunne waggons met geschenken te lossen.

Deze morgen ook werd de wijnkelder van M. Aug. HAMMAN, volksvertegenwoordiger en gemeenteraadslid, geplunderd.

De konsuls kregen heden bevel de vlaggen hunner wederzijdsche landen in te trekken.

200 soldaten nemen bezit van het klooster der Zusters van de Vuurtorenwijk.

Deze namiddag had in de S. Jozefskerk eenen protestantschen eeredienst plaats.

* * *

Heden werd in de S. Jozefskerk gedoopt het meisje Elisabeth ROSSEEL, dochterken van Pieter ROSSEEL, bakker te Lombartzyde en van zijne vrouw Herminie GOVAERT, op 25 Oktober 11. geboren in den kelder der woning harer ouders; deze waren daar gevlucht om te ontsnappen aan het gevaar der houwitsers. In dien kelder zaten een 50tal menschen - 't wichtje werd verzekerd door Rosalie GOVAERT, hare moei. Samen met de andere menschen van Lombartzyde en van Middelkerke, kwamen Pieter ROSSEEL zijne vrouw en zijne familie verleden Woensdag naar Oostende.

Het is E.H. Julien DERYCKE, onderpastor op S. Jozef, die het kindeken doopte : peter was Karel BERTELOOT en meter, Rosalie GOVAERT, voornoemd.

DE HAVEN VAN OOSTENDE OMSTREEKS 1968

Havengeul met de pakketboten "Prince Philippe", "Koningin Elisabeth" en "Roi Leopold III".
Vooraan de "Zeetijger", een lichter van de Zeemacht en de "Zeeleeuw".

Zicht van de visserskreek, gedempt in 1969.
Links het Car-Ferrystation, rechts het Zeewezengebouw aan de Natiënkaai.

TER NAGEDACHTENIS

IN MEMORIAM RICHARD VERBANCK (1915-1994)

effectief lid van de Oostendse Heemkring DE PLATE, gewezen erevoorzitter van de Heemkring TER CUERE.

Het plotse overlijden van Dicky Verbanck - voor diegenen die het formeler willen, de heer Richard Verbanck - op 21 december 1994 verwekte in Oostendse en Bredense middens algemene verslagenheid. Velen die met hem hebben samengewerkt of op zijn tussenkomst beroep deden missen een trouwe vriend en een wijze raadgever.

Richard Verbanck werd geboren te Berkhamstead (G.B.) op 20 februari 1915 uit Oostendse ouders, die zelf afstamden van voorouders die gedurende enkele eeuwen de vierboetewakers te Nieuwpoort leverden. Deze antecedenten en het feit dat hij meer dan 50 jaar te Bredene woonde maakten hem tot een typisch mengprodukt van onze kust.

Zijn vader, Frans VERBANCK, (Oostduinkerke 25-12-1886 - Bredene 15-2-1980) was visafslager en secretaris in de oude Oostendse vismijn, bij de oudere Oostendenaars beter gekend als "De Cierk").

Zijn moeder, Leonie UREEL (St Pol sur Mer (Fr) 19-7-1889 - Bredene 12-3-1962), hield op de Visserskaai een drukkbeclante café "Meisvisje" open (op de hoek Visserskaai en Sint Franciskusstraat). Het grote aantal klanten dat er over de vloer kwam was voornamelijk te danken aan het feit dat de vislossers er werden uitbetaald.

Na zijn lager onderwijs in de Albertschool, een van de oudste en bekendste Oostendse scholen, deed hij zijn humaniora aan het Koninklijk Atheneum van Oostende.

Oorspronkelijk was voorzien dat hij zou verder studeren. Maar door de ervaring die vader Verbanck in zijn contacten met de vishandel had opgedaan, verandere hij van gedacht. Hij gaf zijn twee zonen de raad, om samen, een visverzendingdienst op te zetten.

Zo gezegd, zo gedaan, op het einde van het schooljaar van 1933 ging de jonge onderneming van start. Aanvankelijk gebeurde de verzending per trein. Daar hiermee echter regelmatig vervoersproblemen rezen, die schadelijk waren voor de zeer bederfgevoelige waar, schakelden de broers Verbanck tamelijk vlug over naar de auto.

Een eerste "citroe-entje" werd aangekocht en de "firma" Verbanck begon goede zaken te doen. Vader en moeder Verbanck stopten hun activiteiten. Zoon Charles nam nog enkele jaren de café "Meisvisje" over, maar door de bouw van de nieuwe vismijn aan de oostkant van de haven vielen ook de vislossers-activiteiten op de Visserskaai weg en meteen veel klanten. De café ging over in andere handen.

De tweede wereldoorlog bracht een onderbreking in de normale vishandel. Er was nog aanvoer maar de verkoop en de verzending gebeurde onder Duitse controle. Door de ervaring die Dicky in de

vooorlogse jaren had opgedaan wist hij echter het hoofd boven water te houden en bleef hij, alhoewel in gewijzigde omstandigheden, actief in het visverzendingsbedrijf.

Op 16 maart 1944 huwde hij met Maria DEVISCH, die hem een dochter Anna en een zoon Jan schonk.

Van vader Verbanck kreeg Dicky de liefde voor het heem mee. Vanaf 1960 begon hij een verzameling Ostendiana aan te leggen en zich te verdiepen in de lokale geschiedenis. Hij koppelde een open oog, een heldere geest en een onovertroffen geheugen aan nauwgezetheid en liefde voor heem- en volkskunde. Dit maakte hem, in de loop van de jaren tot een uitstekende Oostendekenner.

Op 26 mei 1966 werd, te Bredene, de Heemkring Ter Cuere opgericht. De nieuwe Kring gaf in 1967 een bescheiden jaarboek uit. Dicky Verbanck sloot aan bij de Kring en werd, vanwege zijn inbreng en zijn inzet, in 1968 tot ere-voorzitter benoemd.

In 1969 verwerkt hij de gegevens die hij uit gesprekken met zijn vader noteerde tot een eerste heemkundige bijdrage die hij "d'Oede Viertorre" noemde. Dit wordt de aanzet tot een rijke oogst van heemkundige bijdragen.

In 1970 nam hij de draad van het "Ter Cuere Jaarboek", dat na de start in 1967 stagneerde, terug op en publiceerde hij enkele bijdragen die hij als "Awtjes, geraapt op eigen bodem" betitelde.

In 1971 tot en met 1981 nam hij de zorg voor het "Jaarboek ter Cuere" volledig op zich. Elk jaar weer opnieuw verzamelde hij de bijdragen, waarvan hij een groot gedeelte zelf schreef, tikte ze in op stencil en trok de nodige exemplaren af op een ouderwetse stencileermachine. Dat waren er niet weinig want Bredene telde op een gegeven ogenblik meer dan 700 gegadigden voor zijn jaarboek. Het "rapen" van het jaarboek was dan ook een elk jaar wederkerende klus die met ledenhulp verwerkt werd in een door het Ter Cuere bestuurslid Roland VERSLUYS ter beschikking gesteld lokaal.

Op een zelfde manier werkte hij gedurende die jaren mee aan de publicatie van het Ter Cuere tijdschrift "Roepsteen". Toen Ter Cuere besliste om, vanaf 1982, over te gaan naar een andere wijze van reproduceren, droeg hij de vlag van het jaarboek over aan een jonger bestuurslid, de heer Louis VANDE CASTEELE.

In 1969 werd hij lid van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde afdeling Oostende en in 1971 van de Oostendse Heemkring De Plate. Ook in deze twee verenigingen werd nooit vruchteloos beroep op hem gedaan. Dicky stond altijd met woord en daad klaar om te helpen. Hij werkte actief mee door bruikleeningen en schenkingen uit zijn rijke verzameling, schreef regelmatig gewaardeerde bijdragen voor het tijdschrift "De Plate" en was een veel geconsulteerd raadgever in verband met de lokale en de algemene geschiedenis.

Hij was niet alleen een belezen maar ook een erudiet man. Zijn uitgebreide kennis ging gepaard met smaak en kritische zin. Zijn belezenheid was legendarisch. Elk nieuw verschenen boek, over geschiedenis of cultuur, kwam in de kortste tijd in zijn bezit. En het was niet om het in zijn boekenkast te steken. Het werd door hem op een zeer kritische wijze gelezen en bestudeerd.

Persoonlijk ben ik hem daar zeer erkentelijk voor want meer dan 20 jaar plukte ik hiervan de vruchten. Elke zomer, voor ik met

opdracht naar het zuiden vertrok, gold mijn laatste bezoek Dicky Verbanck. Ik kreeg dan 2 of 3 boeken mee waarvan hij dacht dat ik ze zeker moest gelezen hebben. Op die wijze leerde hij me niet alleen de moderne geschiedenisschrijvers kennen zoals een LE ROY LADURIE, LE GOFF, TUCHMANN en zoveel anderen, maar leerde hij me ook een ganse reeks schrijvers uit vorige eeuw kennen en waarderen.

Dicky Verbanck was een goed tekenaar en akwarelist, iets wat hem uitstekend van pas kwam bij de illustratie van zijn bijdragen. Ook was hij een uitstekend boekbinder. Al zijn tijdschriften en jaarboeken bond hij, zelf, op een zeer kunstige wijze in.

De plechtige uitvaartmis had plaats op dinsdag 27 december 1994 om 10 uur in de parochiekerk van Sint Anna te Stene. Op die dag namen wij afscheid van deze bescheiden, ervaren en ijverige heemkundige. Wij zullen dankbaar zijn nagedachtenis in ere houden.

J.B. DREESEN

BIBLIOGRAFIE VAN WIJLEN RICHARD VERBANCK

In dankbare herinnering aan onze Heemvriend Richard Verbanck publiceren wij hiernavolgend zijn bibliografie. Wij danken hierbij ons bestuurslid de heer Ferdinand GEVAERT op wie we beroep mochten doen om de Bredense bijdragen voor ons te verzamelen.

- Wackerbout in Bredene.
Biekorf 1971. Blz. 309.
- Autjes geraapt.
Ter Cuere. Bredene 1971. 54 blz.
- De Ferraris-kaart (1771-1778).
Ter Cuere Jaarboek 1971. Bredene 1972. Blz. 71-79.
- Zichtkaarten.
Ter Cuere Jaarboek 1971. Bredene 1972. Blz. 27-35.
- Brief uit het jaar 1798 over de raid van Admiraal Popham.
Ter Cuere Jaarboek 1971. Bredene 1972. Blz. 53-55.
- Twee figuren, kruisende paden, Popham en Solvyns.
Ter Cuere Jaarboek 1971. Bredene 1972. Blz. P 1-8.
- Grensbetwisting op de Mosselhoek in 1776.
Ter Cuere Jaarboek 1973. Bredene 1974. Blz. M 2-4.
- Laatste herinnering aan de Mosselhoek.
Ter Cuere Jaarboek 1973. Bredene 1974. Blz. M 5-8.
- Vuurtorenaars als strandjutters.
Ter Cuere Jaarboek 1973. Bredene 1974. Blz. V 24-27.
- De forten van Bredene en de oostkant van de Geule tijdens het beleg van Oostende.
Ter Cuere Jaarboek 1973. Bredene 1974. Blz. F 1-25.
- Politiereglement 1891.
Ter Cuere Jaarboek 1974. Bredene 1975. Blz. PR 1-13.

- De Lanteirn-hill.
Ter Cuere Jaarboek 1974. Bredene 1975. Blz. V 9-10.
- Van alles wat.
 - De ramp met de overzet.
 - Redders van de Mosselhoek.
 - 1929.
 - Plaatsnamen te Bredene.
 Ter Cuere Jaarboek 1974. Bredene 1975. Blz. V 1-8.
- Oostende en Sas-Slijkens in het jaar van Waterloo.
Roepsteen nr. 27. Bredene 1975. Blz. 2-7.
- Was Zegher Janszone een inwoner van Bredene.
Roepsteen nr. 28. Bredene 1975. Blz. 2-4.
- De schuttersgilde Sint Sebastiaan van Bredene.
Roepsteen nr. 31. Bredene 1975. Blz. 2-3.
- De barge.
Roepsteen nr. 38. Bredene 1977. Blz. 3.
- De Duinenweg van de Geule tot het Spanjaardsduin.
Ter Cuere Jaarboek 1977. Bredene 1978. Blz. D 1-21.
- Brief van een Bredens conscrit gericht aan zijn ouders 1805.
Ter Cuere Jaarboek 1977. Bredene 1978. Blz. BR 5-8.
- Uit de Franse tijd.
Roepsteen nr. 44. Bredene 1978. Blz. 5.
- Wackerbout.
Roepsteen nr. 49. Bredene 1978. Blz. 6.
- Karel Van de Woestijne.
Roepsteen nr. 49. Bredene 1978. Blz. 6.
- Bredens kanonnenvoer voor het leger van Napoleon.
Ter Cuere Jaarboek 1978. Bredene 1979. Blze. N 1-25.
- Rond de forten van Oostende.
Ter Cuere Jaarboek 1978. Bredene 1979. Blz. F. 1-26.
- De hofstede van de Potterie te Bredene.
Roepsteen nr. 50. Bredene 1979. Blz. 6-7.
- Soldatenbrieven uit de tijd van Napoleon.
Roepsteen nr. 50. Bredene 1979. Blz. 8.
- Het kapelletje van Bredene anno 1878.
Roepsteen nr. 50. Bredene 1979. Blz. 14-17.
- Zegher Janszone 650 jaar geleden.
Roepsteen nr. 51. Bredene 1979. Blz. 5-6.
- Pestbilk.
Roepsteen nr. 53. Bredene 1980. Blz. 10.
- Vrouwenondergoed en folklore.
Roepsteen nr. 53. Bredene 1980. Blz. 13.

- Bredense Toponiemen.
Roepsteen nr. 54, 55, 57, 67, 68, 69. Bredene 1979-1980-1981.
Blz. 6, 7-9, 5-6, 9-11, 7.
- Bij enkele oude foto's van Oostende en Bredene.
Ter Cuere Jaarboek 1979. Bredene 1980. Blz. F 1-12.
- Enkele aspecten van het leven te Bredene in het begin van de 19e eeuw.
Ter Cuere Jaarboek 1979. Bredene 1980. Blz. BR. 1-13.
- Bredene in 1590.
Ter Cuere Jaarboek 1980. Bredene 1981. Blz. P. 1-9.
- Oude foto's van Oostende en Bredene.
Ter Cuere Jaarboek 1980. Bredene 1981. Blz. F. 1-11.
- Prijzen vergeleken en nog wat.
Roepsteen nr. 64. Bredene 1981. blz. 3-6.
- Seizoenvooruitzichten.
Roepsteen nr. 64. Bredene 1981. Blz. 7-8.
- De instorting van de eerste sluizen van Slijkens.
Roepsteen nr. 69. Bredene 1981. Blz. 2-3.
- Letterkundige E.H. J. D"Haene te Bredene.
Roepsteen nr. 70. Bredene 1981. Blz. 5.
- Pleidooi voor de duindistel.
Roepsteen nr. 71. Bredene 1982. Blz. 2-3.
- Iconografie van de Mosselhoek.
Ter Cuere Jaarboek 1981. Bredene 1982. Blz. I. 1-17.
- De standregels en een rekeningboekje van de laatste schuttersgilde Sint-Sebastiaan te Bredene.
Ter Cuere Jaarboek 1981. Bredene 1982. Blz. SS. 1-9.
- Nota- en liederboekje uit de nalatenschap van Cyriel Leconte.
Ter Cuere Jaarboek 1981. Bredene 1982. Blz. CL. 1-9.
- Illusies en desillusies (De civiele bescherming).
Ter Cuere Jaarboek 1981. Bredene 1982. Blz. J. 26-27.
- Popham.
Roepsteen nr. 76. Bredene 1982. Blz. 12.
- Het "superaratum" of "overhert" te Bredene.
Roepsteen nr. 85. Bredene 1983. Blz. 4-6.
- Het kamp van Napoleon te Bredene, "Campagne de 1803 et 1804".
Roepsteen nr. 86. Bredene 1983. Blz. 2-5.
- Fietsplaten.
Roepsteen nr. 87. Bredene 1984. Blz. 3.
- Een tijdgenoot over het kamp van Napoleon te Oostende en Bredene.
Roepsteen nr. 87. Bredene 1984. Blz. 4-7.

- Firma Valcke - zoutziederij te Slijkens in 1806.
Roepsteen nr. 88. Bredene 1984. Blz. 2-4.
- Opschriften bij pastoraanstelling te Bredene.
Roepsteen nr. 88. Bredene 1984. Blz. 5-6.
- Leprozerijen.
Roepsteen nr. 89. Bredene 1984. Blz. 6-7.
- Verjus.
Roepsteen nr. 90. Bredene 1984. Blz. 6.
- De naam "Ter Cuere".
Roepsteen nr. 91. Bredene 1984. Blz. 2-4.
- Wat betekent het woord "Yeste" en "Yestemolen".
Roepsteen nr. 91. Bredene 1984. Blz. 5.
- Wat betekent de naam "Turkeyenhof".
Roepsteen nr. 91. Bredene 1984. Blz. 6-7.
- Woordverklaring "Ware", "Begin", "Vingerling".
Roepsteen nr. 93. Bredene 1985. Blz. 7.
- Spanjaardduin - Grote Hil - Blekkaard.
Roepsteen nr. 95. Bredene 1985. Blz. 7-8.
- De sluizen van Slijkens gebruikt als Duitse oorlogspropaganda.
Roepsteen nr. 98. Bredene 1985. Blz. 4.
- Het Proossche.
Roepsteen nr. 98. Bredene 1985. Blz. 6.
- Drijvende herbergen in de Brugse vaart te Bredene.
Roepsteen nr. 102. Bredene 1986. Blz. 6-7.
- Ongeval aan de "Capellebrug" te Molendorp en aan de sluizen van Slijkens.
Roepsteen nr. 102. Bredene 1986. Blz. 8-9.
- Van ene zeemeerminne en de Sluyze van Slyckens.
Dichtung und Wahrheit. Ter Cuere Bredene 1986. 14 blz.
- De Nekkerbrug.
Dichtung und Wahrheit. Ter Cuere Bredene 1986. 15 blz.
- Teloorgang van de ex-voto's in de visserskapel te Bredene.
Gedenkboek 250 jaar Visserskapel. Komitee Visserskapel. Bredene 1986. Blz. 51-56.
- Zegher Janszone.
Ter Cuere Jaarboek 1985. Bredene 1986. Blz. 3-12.
- Andere brief van Joannes Vanbesien, soldaat van Napoleon.
Ter Cuere Jaarboek 1986. Bredene 1986. Blz. 14-19.
- 1901 - Resten van de oude sluizen van Slijkens.
Ter Cuere Jaarboek 1986. Bredene 1986. Blz. 25-30.

- 1941-1945. Hoe zat het met de vis
Ter Cuere Jaarboek 1986. Bredene 1986. Blz. 31-39.
- De Cruysbergh.
Roepsteen nr. 98. Bredene 1988. Blz. 6.
- Het klantenboek van A. Morez, wagenmaker te Veurne.
Roepsteen nr. 99. Bredene 1989.
- Julien Verhaeghe - de wettelijke passeringen 1547-1796. Bredene.
Roepsteen nr. 127. Bredene 1990. Blz. 14-19.
- Lekturama. Roland Desnerck : De Oostendse visserij.
Roepsteen nr. 106. Bredene 1987. Blz. 6-7.
- Een gedenksteen voor Zegher Janszone.
Roepsteen nr. 110. Bredene 1987. Blz. 2-5.
- Simpel verhaal zonder titel.
Ter Cuere Jaarboek 1974. Bredene 1975. Blz. SV. 1-10.
- Krachten.
Ter Cuere Jaarboek 1975. Bredene 1976. Blz. KR. 1-13.
- De laatste jaren van de oude vismijn.
Ter Cuere Jaarboek 1975. Bredene 1976. Blz. V. 1-43.
- Van de oude naar de nieuwe Visserskaai langs enkele omwegen.
Ter Cuere Jaarboek 1976. Bredene 1977. Blz. K. 1-23.
- 1919 - Terugkeer uit Engeland.
Ter Cuere Jaarboek 1977. Bredene 1978. Blz. TE. 1-8.
- Oostende in 1854.
Ter Cuere Jaarboek 1981. Bredene 1982. Blz. R. 1-18.
- Enkele jeugdherinneringen.
Ter Cuere Jaarboek 1981. Bredene 1982. Blz. J. 1-28.
- Rond de oude vismijn.
Ter Cuere Jaarboek 1971. Bredene 1972. Blz. 1-8.
- Burgerwacht.
Ter Cuere Jaarboek 1980. Bredene 1981. Blz. BW. 1-8.
- Oudentijdse herbergen te Bredene.
De Heraut nr. 32, juli 1991, blz. 44-67.
- Mensen van vroeger te Bredene.
De Heraut nr. 33, aug. 1991, blz. 80-83.
- Randopmerkingen bij mijn artikel "Opkomst en verval van de
Priorij van Bredene (in het boek "Een oord genoemd Bredene").
De Heraut nr. 34, sep. 1991, blz. 90-91.
- Bredense kerstlegende.
De Heraut nr. 37, dec. 1991, blz. 129-142.

- Driekoningen.
De Heraut nr. 38, jan. 1992, blz. 2-01/2.
- Hoog bezoek aan de sluizen en zaagmolens in Slijkens.
De Heraut nr. 39, feb. 1992, blz. 2-02/2-03.
- Wat betekent de naam "Turkeyenwijk" ?
De Heraut nr. 41, mar. 1992, blz. 2-29/2-34.
- Even terug naar de "Turkeyenwijk".
De Heraut nr. 45, sep 1992, blz. 2-77.
- Een Bredense burgemeester in de Franse tijd, Jean Charles Coveliers - zijn nalatenschap.
De Heraut nr. 49, dec. 1992, blz. 2-112/2-118.
- 1899-1905. De Bredense dorpschool van "Meester Maker".
De Heraut nr. 51, feb. 1992, blz. 3-12/3-16.
- 1907-1910. De Bredense dorpschool van "Meester Maker".
De Heraut nr. 51, feb. 1992, blz. 2-17/2-18.
- Bredene in recente publicaties.
De Heraut nr. 55, aug. 1993, blz. 3-82/3-84.
- Parochierekeningen van Bredene uit de jaren 1793 en 1797.
De Heraut nr. 57. oct. 1993, blz. 3-85/3-96.
- Een laat-romeins fort te Bredene.
De Heraut nr. 62, feb. 1994, blz. 4-25/4-34.
- Volkse liedekens.
Ter Cuere, Bredene 1979, blz. 1-82.
- Heksen onder de hamer.
Ter Cuere, Bredene 1984, blz. 38.
- "Blutsyde" ? "Ter Cuere" ? legende en werkelijkheid.
in "Bredeniana", Bredene 1988, blz. 87-93.
- Stichting en verval van de priorij Sint-Rikiers te Bredene, historische achtergrond.
in "Een oord genoemd Bredena", Bredene 1991, blz. 8-21.
- Mobilisatie 1939. Oostende en de Oostkantons.
in "De Plate" 1986, blz. 16.
- "Blutsyde" en "Ter Cuere" ook een Oostendse aangelegenheid.
in "De Plate" 1988, blz. 8.
- Oester- en kreeftenpark tegenover het Fort Sint-Philippe.
in "De Plate" 1990, blz. 47.
- Het Kasteel van Zandvoorde (kritiek op K. Clybouw "1030 jaar Bredene").
In "De Plate" 1990 blz. 94.
- Sir Home Riggs Popham te Oostende.
in "De Plate" 1991, blz. 63.

- Reeds in 1788 "Vivat 't Sas".
In "De Plate" 1991, blz. 95.
- Duinenverplaatsing.
in "De Plate" 1991, blz. 306.
- Boekbespreking : "Hugh Popham. A damned cunning fellow"
In "De Plate" 1991, blz. 52-58 (met ill.).
- Een laat Romeins fort te Bredene ?
In "De Plate" 1993, blz. 78.
- Sir Home Riggs Popham.
In "Neptunus" 1992, nr. 229, blz. 13.

R. VERBANCK - D. FARASYN

- Oude zichten op de eerste sluizen van Slijkens.
Ter Cuere Jaarboek 1984. Bredene 1985. Blz. 73-99.

R. VERBANCK - R. ROTSAERT

- Begraafplaats te Bredene.
Roepsteen nr. 53. Bredene 1979. Blz. 2-4.

J.B. DREESEN - F. GEVAERT

EEN FOTO EN EEN SCHILDERIJ VAN HET KURSAAL (1900)

Het "Kultur-Tagebuch" van de 20ste eeuw deed mij opkijken. Zag ik daar niet (p. 64) een heldere foto van ons toenmalig Kursaalgebouw, kant Petit Nice ? Voor mij, en wie weet voor U, een zicht dat niet zo bekend voorkomt, te dateren rond 1900.

In feite : een stukje Oostende-op-haar-piekebest, het centrum van Oostende als kuuroord en als badstad. Daarnaast, op bladzijde 65 dus, wordt de lezer en kijker duidelijk wààrom dit zicht opgenomen werd. Een Duitser, een zekere C.H. KUCHLER, heeft als het ware het Kursaalgebouw-in-foto als plaats gekozen om op het schildersdoek zijn fantasie vrije loop te laten. Welteverstaan in een zeer natuurgetrouwe stijl en realistisch uitgebeeld. Maar toch, allerlei personen, poses, uniformen, lange jurken, personages bevolken dit stukje dijk. Haarfijn getekend en geborsteld, met sprekende gelijkenis, een foto zou je zeggen.

Dit schilderij heet : "Vor dem Kurhaus" (circa 1900). Het boek waar ik het over had titelt : "Kultur-Tagebuch : 1900 bis heute", uitgegeven m.m.v. E. BOHM e.a. te Braunschweig door Westermann Verlag in 1984 (ISBN 3-14-508858-0). Kan geconsulteerd worden in de Stadsbibliotheek.

Emile SMISSAERT